

NY MUSIK

i samarbete med
Wärenstams

Jürg Frey

– en ensam pianist

pianist, alone (1998–2004)

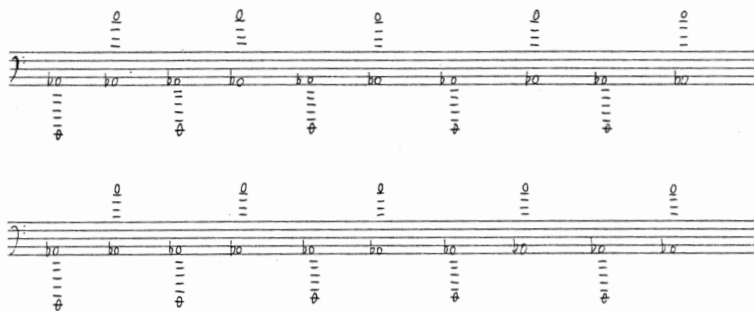
Björn Nilsson – mol allena

Onsdag den 22 november 2023, kl. 19.00

Wärenstams, Borås

Jürg Freys (f. 1953) musik tar ofta avstamp i en tämligen konventionell harmonik, även om umgänget med denna harmonik är allt annat än konventionellt eller klavbundet. Denna utpräglad personliga harmonik genomsyrade redan pianoverket *Sam Lazaro Bros* (1984), som kännetecknas av ett slags evigt kadenserande eriksatesk dysterhet. I den andra stråckkvartetten (1998–2000) utgörs hela tonmaterialet av en enda lång rad molltreklanger, även om dessa klangligt denaturerats intill det oigenkännligas gräns.

I *pianist, alone* (1998–2004) möter vi lugnt vandrande kvarter och kvinter av ett slag som skulle kunna tänkas lyda under lagarna för en förlorad, medeltida organumteknik. Karaktären är också lätt arkaiserande. Dessa kvart/kvintgångar återkommer stycket igenom som en sorts mycket långsam ritornell. Däremellan stannar musiken till i avsnitt av mer statisk karaktär. Ett slags pilgrimsmusik således, ständigt på vandring men med vilopunkter utefter vägen. Kanske en pilgrim på väg till det heliga landet, som återhämtar sig i kloster utefter vägen. En naiv bild, visst, men varför inte? Emellan dessa båda grundkaraktärer finns ett spänningsförhållande, som kanske skulle kunna beskrivas i termer av orient–occident. De vandrande avsnitten bottnar i så fall i en europeisk erfarenhet, medan de statiska snarare har sitt ursprung i Fjärran Östern, exempelvis i det som vi föreställer oss under begreppet ”zen”. Målet för vandringen nås efter närmare halvannan timma.

Tonsättaren skriver:

”Upplevelsen av tidens gång är en central komponent i min musik, och jag har realiserat denna grundläggande erfarenhet i många av mina stycken. Man kan säga att detta stämmer in på all musik. Ändock skulle jag vilja precisera erfarenheten och de följder den har för mitt eget arbete.

Mitt intresse – ja min längtan – ligger i en musik i vilken själva tiden förgår. Därför har jag skrivit många stycken där det förekommer långa, oföränderliga klangfält eller där klangerna bara kan höras sparsamt eller sällan. På så vis förefaller det mig som om själva tidens gång inte störs. Tidens gång är det absolut centrala, och detta får bara färg av klangerna, pauserna och de kompositoriska beslut som förlämnar tiden en tydlig identitet. Tidens gång i sig bevaras därvidlag alltid som det grundläggande. Man kan bättre förstå denna erfarenhet, om man har klart för sig att denna ’tidens gång’ i annan musik ersätts av melodier, ackordkombinationer, musikalisk gestik, virtuositet, känslor och musikalisk retorik.

Vi kan alltså för ett ögonblick föreställa oss att komponerandet utspelar sig i två olika världar: den i vilken tiden i sig inte förgår, trots den hörbara musiken – och den andra, i vilken tidens gång, förutom mycket annat, också försiggår.

Jag har i mitt arbete alltid beträtt detta tidsrum – i vilket tiden i sig förgår – mycket varsamt men ändå med noggrant avpassade steg, och jag har inte utnyttjat det för att bara ställa dit ett stycke musik. Detta får vittgående konsekvenser för komponerandet och går hand i hand med en särskild känslighet för åtskillnaden mellan de båda områdena.

Även om min värld är den där tidens gång i sig försiggår, närmar jag mig ändå den andra världen och rör mig ju faktiskt i ett gränsländ mellan de beskrivna områdena. Eftersom jag kommer från det område där tiden i sig förgår, förekommer det inga skarpa, doktrinära gränser mellan områdena, och även om jag vet exakt var gränsen går mellan de båda världarna, är gränserna ibland flytande, såväl i arbetet med ett stycke som när jag lyssnar i konsertsalen.”